

ПОГОДЖЕНО

Начальник Управління з питань
надзвичайних ситуацій,
мобілізаційно оборонної роботи
та діяльності правоохоронних органів
виконавчого комітету

Івано-Франківської міської ради

І. І. Влізло

« 09 » 01 2020 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»

професор

І.Є.Цепенда

« 0 » 01 2020р.

ПРОГРАМА

**загальної підготовки працівників ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника»
до дій у надзвичайних ситуаціях**

м.Івано-Франківськ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

1.1. Програма загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях (далі - Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI, постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» та наказу ДСНС України від 06.06.2014 № 310 (у редакції наказу ДСНС України від 08.08.2014 № 458) з метою встановлення рекомендованого змісту різних форм навчання, а також навчального часу на їх проведення.

1.2. Обсяг часу на вивчення навчального матеріалу за даною програмою становить 12 годин.

1.3. Заняття проводяться у складі навчальних груп під керівництвом керівників навчальних груп з підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуацій, які зобов'язані пройти функціональне навчання на обласних та м. Івано-Франківська курсах удосконалення керівних кадрів навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області. До проведення занять залучаються також фахівці підприємства, установи та організації, що мають відповідну освіту та підготовку.

1.4. Мета програми.

Програма призначена для набуття працівниками необхідного обсягу знань щодо дій у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру.

В процесі вивчення Програми рекомендується:

ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації;

вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій з урахуванням особливостей виробничої діяльності;

ознайомлення з інформацією, що міститься в плані реагування на надзвичайні ситуації про дії в умовах загрози і/або виникнення надзвичайних ситуацій;

набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації надзвичайних ситуацій;

оволодіння навичками з надання домедичної допомоги постраждалим.

1.5. Тема програми.

Підготовка працівників здійснюється у рамках даної програми за темою: **«Вивчення інформації, що міститься у плані реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації, а також оволодіння навичками надання домедичної допомоги постраждалим, користування засобами індивідуального і колективного захисту».**

II. ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ СЛУХАЧІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ.

2.1. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується знати:

основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що можливі для місця розташування підприємства, установи та організації;

основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного захисту, організацію оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації;

засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;

обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій згідно із планом реагування на надзвичайні ситуації;

способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними;

заходи щодо сприяння проведенню на підприємстві, в установі та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення надзвичайної ситуації.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується вміти:

запобігати створенню умов, що можуть привести до виникнення надзвичайної ситуації;

чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати заходи згідно із планом реагування на надзвичайні ситуації;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

сприяти проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення надзвичайної ситуації;

дотримуватися відповідних режимів радіаційного захисту;

надавати домедичну допомогу постраждалим у надзвичайних ситуацій.

2.3. За підсумками навчання за Програмою рекомендується забезпечити психологічну підготовку працівників до адекватних дій в умовах стресового впливу уражаючих чинників надзвичайної ситуації.

III. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ ТА ФОРМАМИ НАВЧАННЯ.

План Програми

№ з/п	Тема	Вид заняття	Кількість годин
1	2	3	4
ТЕОРЕТИЧНА СКЛАДОВА			
ТЕМАТИКА ТА ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ТЕМ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ			
Розділ 1. ОСНОВНІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ І ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ ЗАГРОЗИ ТА ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ			6
1	Тема 1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.	Групове заняття	1
2	Тема 2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.	Індивідуальне заняття	1
3	Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.	Індивідуальне заняття	1
4	Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.	Індивідуальне заняття	1
5	Тема 5. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.	Індивідуальне заняття	1
6	Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.	Індивідуальне заняття	1
7	Тема 7. Дії у разі виникнення терористичного акту та захоплення учасників виховного процесу в заручники.	Індивідуальне заняття	1
Розділ 2. НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ			2
1	Тема 8. Порядок і правила надання домедичної допомоги при різних типах ушкоджень.	Практичне заняття	1
2	Тема 9. Порядок і правила надання домедичної допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.	Індивідуальне заняття	1
Розділ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ, В УСТАНОВІ, ОРГАНІЗАЦІЇ			3
1	Тема 10. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту	Групове заняття	1
2	Тема 11. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС	Індивідуальне заняття	2
ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ		Підсумкове заняття	1
ВСЬОГО ГОДИН			12

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ТА ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ТЕМ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ.

4.1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС

4.1.1. Тема 1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

Основні поняття про надзвичайні ситуації. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язувальний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

4.1.2. Тема 2. Правила поведінки працівників під час надзвичайних ситуацій природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних надзвичайних ситуацій (пов'язаних із зсувами, обвалами або обсипанням, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних надзвичайних ситуацій. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

4.1.3. Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

4.1.4. Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викиданням небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викиданням небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викиданням небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викиданням небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

4.1.5. Тема 5. Вибухо- та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухонебезпеки виробництва.

Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

4.1.6. Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрями профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

4.1.7. Тема 7. Дії у разі виникнення терористичного акту та захоплення учасників виховного процесу в заручники.

Небезпечні фактори теракту та можливий захист від нього.

Дії посадових осіб навчального закладу у разі надходження інформації про можливість теракту.

Правила поведінки учасників виховного процесу у разі загрози та захоплення в заручники терористами.

Дії учасників виховного процесу при евакуації з приміщення у разі виявлення невідомих підозрілих предметів.

Основні правила поведження у разі загрози та виникнення терористичного акту.

4.2. Надання домедичної допомоги постраждалим.

4.2.1. Тема 8. Порядок і правила надання домедичної допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання домедичної допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинення роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Домедична допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинення кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Домедична допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

4.2.2. Тема 9. Порядок і правила надання домедичної допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Домедична допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Домедична допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування постраждалих.

4.3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

4.3.1. Тема 10. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту.

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісії з питань надзвичайних ситуацій та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення. Заходи

життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій.

4.3.2. Тема 11. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планом реагування на надзвичайні ситуації.

Об'єктовий план реагування на надзвичайні ситуації (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійного зупинення виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку надзвичайної ситуації, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координація дій з населенням та виконання заходів з безпеки у зоні надзвичайної ситуації.

V. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ЗАСВОЄННЯ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ. ФОРМИ І МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ВМІНЬ СЛУХАЧІВ.

5.1. Контрольні заходи результативності навчального процесу проводяться з метою оцінки якості засвоєння навчальної програми працівниками і включають поточний та підсумковий контроль.

5.2. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, та групових занять і має на меті перевірку рівня підготовленості працівників до виконання конкретної роботи. Керівник заняття оцінює рівень знань працівників за п'ятибальною системою з записом оцінки у журнал обліку навчань.

5.3. Заключним етапом навчального процесу, основною формою перевірки рівня засвоєння працівниками навчального матеріалу є підсумковий контроль знань. Перевірку знань за змістом Програми рекомендується проводити шляхом тестування або заліку в усній або письмовій формі. Знання, уміння та навички працівників оцінюються за двобальною системою ("Зараховано", "Незараховано") і заносяться до журналу обліку навчання.

5.4. Перевірку засвоєння змісту Програми рекомендується проводити у складі комісії, що складається не менше як з двох осіб.

У склад комісії входять особи керівного складу, фахівці підприємства, установи, організації, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

VI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ. РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МАТЕРІАЛЬНОГО МАЙНА.

6.1. Курсове навчання працівників здійснюється у складі навчальних груп в робочий час. Індивідуальне навчання передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп.

Для підвищення ефективності підготовки працівників навчальні групи комплектуються чисельністю до 20 осіб. Головним методом навчання є проведення групових і практичних занять.

6.2. Для проведення занять використовується навчально-матеріальна база підприємства, установи, організації. Працівникам надається відповідна література, навчальні посібники. У складі навчально-матеріального майна, повний перелік та кількісні показники якого визначаються керівником підприємства, установи та організації з урахуванням особливостей їх виробничої діяльності та кількості працівників, доцільно передбачати засоби захисту органів дихання, побутовий дозиметричний прилад, первинні засоби гасіння пожежі, індивідуальну аптечку, навчальні стенди та схеми.

6.3. На кожен навчальній групі складається розклад занять, який підписує штатна посадова особа з питань цивільного захисту (заступник керівника підприємства, установи, організації) і затверджує керівник підприємства, установи, організації та ведеться журнал обліку занять. З кожної теми керівники занять складають плани (план-конспекти) проведення занять, які затверджуються керівником підприємства, установи, організації.

Загальне методичне керівництво і контроль навчання за Програмою здійснює призначена посадова особа з питань цивільного захисту (заступник керівника підприємства, установи, організації).

6.4. Заняття проводять особи, які мають відповідну освіту та пройшли функціональне навчання на обласних та міста Івано-Франківська курсах удосконалення керівних кадрів навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області.

VII. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ.

Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.

Закон України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012р. № 5081- VI.

Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001р. № 2245-III.

Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000р. № 1550-III.

Національний стандарт України «Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» ДСТУ 5058-2008.

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р. № 443 «Про

затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ».

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».

Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2001р. № 827 «Про затвердження Положення про Державну службу медицини катастроф».

Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2012р. № 1116 «Про затвердження Типового положення про центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».

Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002р. № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю».

Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. № 192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».

Постанова Кабінету Міністрів України № 368 від 24.03.2004р. «Про затвердження порядку класифікації НС ТПХ за їх рівнями».

Наказ ДСНС України від 06.06.2014 № 310 «Програма загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».

Наказ ДСНС України від 08.08.2014р. № 458 «Про внесення змін до Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».

Наказ МНС України від 16.12.2002р. № 330 «Про затвердження Інструкції з тривалого зберігання засобів радіаційного та хімічного захисту».

Наказ МНС України від 15.05.2006р. № 288 «Про затвердження Правил улаштування, експлуатації та технічного обслуговування систем раннього виявлення НС та оповіщення людей у випадку їх виникнення». Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05.07.2006 р. за № 785/12659.

Наказ МНС України від 18.05.2009р. № 338 «Правила улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей

в будинках та спорудах». Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11.06.2009 р. за № 505/16521.

Наказ МНС України від 15.08.2007р. № 557 «Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях».

Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 09.10.2006р. № 653 «Про затвердження інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 2 листопада 2006р. за № 1180/13054.

Наказ МНС України від 17.06.2010р. № 472 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи пунктів видачі населенню та особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного та хімічного захисту».

Наказ МВС України від 11.09.2014р. № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту», Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3 жовтня 2014р. за № 1200/25977

Підручник «Цивільна оборона» під редакцією полковника Кашина П.І. Львів, 2005р.

Підручник «Основи цивільного захисту» за загальною редакцією М.В. Болотських. Університет ЦЗ, ІДУСЦЗ. Київ. 2008.

Цивільна оборона. М. Стеблюк. Підручник. Видавництво «Знання-Прес». Київ. 2004р.

Начальник Штабу ЦЗ

/М.М.Сакадел/